

Otázky, které sobě hospodářská radda v poradách svých dává, by na ně činem v obci odpověděla.

A. Duch obce.

Duch nad hmotou vládne a povládne.

1. Co je pro naši obec, pro náš národ, pro naše stáří nejdůležitější?

Naša mládež, naši potomci.

2. Jak si odchováme dobromyslnou, pracovitou, strídmou a vděčnou mládež, aby nás na výměnku nesužovala, netrýznila, jak nám to bohužel zkušenost kolem nás oznamuje?

3. Jak vzděláme naše synky, dcerky, aby v obcích druhých, v ostatním národě vážení a ctědi byli, a na svůj národ působili?

4. Je to rádno, abychom se o všeliké neviné zábavy, společenské hry v obci starali, by náš jednotvárný život příjemným se stal?

5. Můžeme v naší obci na ochotnické divadlo, na zpěvácký spolek, na besedu, na čítárnu pomýšleti?

Kdo množí radost, zabíjí žalost.

6. Nemohla by naše obec ze svého lůna některého schopného synka k výbornému mistrovi v tom neb onom řemesle do učení, nebo na rolnickou školu poslati, abychom tím sobě, svému národu a jeho průmyslu stále pomahajíce, napředovali? — a tak svou obec ze zakrsalosti a nevědomosti ku pokroku zbuzovali?

7. Na co mají občané v obci svéj velkou pozornost a obětavost stále obracetí?

Na školní!

8. Co si máme pomysletí o takových občanech, kteří školu za vedlejší nepatrnou věc, ba za břemeno obce pokládajíce, ji zanedbávají, aby národ svůj do sprostnosti a nevědomosti strhli?

9. Nezasluhuje náš rozum pohanbení, když od našich škol stále žádáme, aby naše mládež v němčině pokroku dělala, třeba o jiných, pro život důležitých věcech ničeho nevěděla?

Co nám němčina v Čechách, na Moravě, ve Slezku dobrého způsobila, že ji svými prostředky podporujeme, k vůli ní svůj krásohlasý, slovanský, víc jak půl-europský jazyk zanedbáváme, na školách, úřadech potlačovati necháváme, aby se jen u nás hodně zatmělo? Proč páni Němci od svých škol důrazně nežádají vědomost naší volnomyslnej Čechoslovenštiny? Což jsme my 8millionoví Čechoslované špatnější? Nezasťavala naše slovanština na Vltavě, na Moravě, ve Slezku, na Slovensku od jakživa volnost, samosprávu, svézákonnost? Ublížovala ona kdy člověčenstvu, jako nám germanisace, maďarisace, italisace ubližuje?

10. Je to rozumné, kdy občané na zkoušky svojí mládeže do škol nejdou, aby sami se přesvědčili, jak a čemu na škole učeno, a co národ od svojí mládeže očekávati může?

11. Jak to dokážeme, aby škola v obci byla znamenitým a praktičným (pro život vhodným)

ústavem v obci, a učitel aby v ní chutě naše potomky užitečným vědomostem vyučoval?

Jiný účinek na škole bude, když jest učitel uznalostí vděčnou povzbuzován, a jiný, když jej nevděk, neuznalost, bída trápí, a duch jeho zkormoucen! — Školstvo, převeliká věc v obci, to moudře uvážiti nutno, abychom se sami nešvihali, a národ svůj do tmy nestrhovali. Školy kladou základ ku blahobytu, beze škol všeho druhu, na nichž národným jazykem užitečným vědomostem učeno, nemáme pokroku k lepšímu.

12. Co nám činiti dlužno, aby veškerá mládež školná z naší obce pilně do školy chodila, zvláště chudých občanů? Nepovstává z chudobnej mládeže naše čeleď? A čeládka naše netřebuje dobrého vychování a užitečných vědomostí? Tupá, nevědomá čeládka není svízelem na živnostech a v dílnách?

13. Jak to provedeme, aby naše opakovny (nedělní opakující školy) odrostlejší mládeži byly milejší, prospěšnější, jak to náš věk a naše potřeby žádají?

14. Jak to dokážeme, aby naše čeleď byla mravná, svědomitá, pracovitá, spolehlivá, všech věcí šetrná, o své slabé stáří starostliva? Hodná čeleď je důležitý kus blahobytu!

15. Nebyly by odměny, vyznamenání, veřejné pochvaly, od hospodářů časem poskytnuté radovánky, spořitelna pro čeládku v obci, lepším povzbuzením pro chasu, nežli nadávky, nekonečné

hubaření, a nesmyslné otupování v citu a ctižádosti? Nebylo by rádno, abychom u čeládky naší více ctižádost zbuzovali?

16. Jaké zábavy v zimě zavedeme, aby naše manželky a hospodyně také svého vyražení měly, národ svůj milovaly, a pro své klopocení také duševně posilněny byly?

Nezapomeňme, že ženstvo dělá polovinu národa našeho. Zanedbávajíce ženstvo, zarážíme národ, a v národě sebe.

17. Čím svou národní mysl v obci okážeme, aby patrnó bylo, že svůj slovanský národ milujeme, o jeho vzdělání, čest, moc a blahobyť v našich končinách pečujeme?

Dávajme svým dítkám na křtu sv. slovan-
ská jména z naší domácí církve, byť by nám kalendářníci cizá jména vystrkovali, o domácích nevědouce. Hospodám, hostincům neříkejme Hamburk, Drážďany atd. ale ráděj Vídeň, Brno, Olomúc, Opava, Těšín, Krakov, Varšava, Břetislava, Vratislava, Zagreb, Lublaň, Beograd atd.; ohlížejme se po svých, ne po cizině! Na krámy, dílny, fabriky, ulice, brány dejme nápisy své, aby krajany pozývaly; k vůli jednomu Němcovi hned němčinu ve společnosti nelámejme, aby dva Čechové nebo tři Čechyně hovoru nerozuměli, to je slabost, patolízalství a nešetrnost ku svojetí! to jen okazujete, že jste do německých normálek chodili. V německých krajinách si ani Čecha německy

neumějíciho, nevšimnou, a vy se Němcovi nebo poněmčilci, česky neznajecímu, koříte!

Proč by se Němec čechoslovenštině učil, když vy se němčině učíte? Proč Francous všady mluví francousky? proč Angličan všady hovoří anglicky, Vlach vlašsky? a proč Čechové, Moravané, Slezáci v němčině švandrkujou a Slováci v maďarštině teremtetujou? — Proč svou národnost, individualitu slovanskou Čechoslované na Europě řádně neosvědčujou?

18. Nemohli bychom v naši obci na veselkách, ve společenském obcování malé pokuty proti těm zavést, kteří náš bohatý, obratný, krásohlasý, půleuropský jazyk vydluženými slovy hanobějí, a tyto pokuty sebrané chudým dítkám ve škole na papír, knihy, oděv obětovati?

Naša společenská mluva u veřejnosti jakož i doma je hanebná, patalácká, cizými, vydluženými slovy hnusně prošpikovaná, sprostácká. Málo v které obci čistě, plynutě, libozvučně mluvějí, jak na hudebný národ sluší. Pilně opravujme svou mluvu slovanskou.

19. Můžete nás na nešvary, poklesky v národních a spisové řeči upozorniti, abychom čistým, plynutým, společenským hovorem svému národu čest dělali?

Zde krajany milé upozorňuju na svůj spis: „*Samovolná Germanisace*,“ t. j. kde a jak se samochťíc poněmčujeme, sobě škodíme. Tištěn je v Hradci Králové, cena jeho 80 kr. Kdo jich pět u mne odebere, dostane 6. nádavkem.

20. Proč nemá naše obec kněhárnu obecnou? a proč naši občané o prázdných dobách, kdy práce není, ničeho nečítají, aneb předčítati si nedávají, aby ze sprostáctví a nevědomosti vybredli? Které knihy a časopisy nám schvalujete?

21. Nemohou naše hospody některé noviny, hospodářské časopisy odbírat, aby se také o ducha svých hostů staraly, a užitečným vědomostem, literatuře v narodě svém nápomocny byly? Nehřešejí naše hospody, naše hostince proti národu svému, proti blahobytu, když toho nečinějí?

22. Nebylo by lze, náruživý, ziskuchtivý karban o značné peníze, nemírné pijáctví, rvačky a pračky o posvíceních v naši obci zameziti, co ji nemálo zlopověstní?

23. Užitečnějších zábav mimo karbanu a jiné duchomornej pošetilsti není pro naše občany, kteří nečítají?

B. Polářeni.

Kdo chce chleba, pracuj co třeba.

24. Jak si zveličíme a pojistíme úrodnost svých polí?

Zde uctivě odkazuju na svůj spisek nový o dešti a rose, který u mne na Kuklenách za 30 kr. dostati lze.

25. Rozumíme svému prospěchu, když hnojku po návších do cest pouštíme?

26. Není rádno, abychom si rybničky a rybníky v naší krajině obnovili, chtěce kal, mrvu, trouch, prst v ní zadržeti?

27. Jak to zrobíme, aby nám líjavci, sněhovky, mrvu, trouch, prst, ornicu z krajiny neodnášely?

28. Nemůžeme mrvu a trouch v naší krajině pomnožiti, kdy hodně rostlinstvo na všech místech a pláckách rozmnožíme?

29. Máme dobré cesty k sousedným obcím, a do pol svých, aby tahouni a člověk malým nákladem za špatného blátivého počasí, zbytečně trmáceni nebyli?

30. Máme své cesty, příkopy, stráně, břehy u potoků, rybníkův a jinde pěkným stromstvem ozdobeny, abychom svém u užitku posloužily?

31. Znáte něco, co by pro náš okres (pro naši župu) výborné a žádoucí bylo, a cobychom našemu vážnému zástupitelstvu okresnému navrhnouti mohli?

C. Lukaření.

Komu se nelení, tomu se zelení.

32. Nebylo by lze nebeské vody si hodně mnoho zadržeti, abychom luka svoje, někde i pole, zahrady svlážeti mohli?

33. Lze naše luka zlepšiti, a jak, aby to drahé nebylo?

34. Znáte užitečné rostliny, které tu nemáme? a které by se hospodářům dobře vyplácely?

35. Jaké zlořády nás v lukarství zarážejí? a jak jich odstraniti lze?

D. Štěparství.

Čas na nikoho nečeká.

36. Jak bychom si nejlacněji k hojnému

počtu ovocných stromů pomohli, abychom svou krajinu zdobíce, práci a obživu pomnožili?

37. Nebylo by rádno, abychom u naší školy zřídili řádnou stromárnu, květnici, zelinárnu, kdeby naše dítky zvláštním zahradníkem ve štěparstvu, květinářstvu, zelinářstvu cvičeny byly?

38. Proč nevyrobíme z jablek u nás mest (ovocné víno, jablečnick, ocet)? — Aneb proč ovoce v dobře zřízených sušárnách nesušíme, na výborné a slabší druhy přebrané, prodaji nepředkládáme, abychom ho lépe zužitkovali?

33. Plané bruškoně, jabloně jsme pokácely! — proč jsme jiných, kde to lze, nenasázeli, aby ptactvo svoje stanice, svou přítulku mělo, a krajina holá nevypadala?

Jak ochráníme stromstvo proti surovému puštění nezvedených dětí, necitnej chasy, mstivých zlostníků a jiných hloupých kazisvětů? Nevědomí nešetníci, oráči nedřou nám stromořadí na kraji polí, že stromy brzo zhynou?

Poučkou v kostelních kázáních, stromárnami u škol, řádnými tresty!

41. Rozumíme svému užitku, kdy u nás prázna, pustá místa, na něž slunce svítí, vzduch tlačí, teplo účinkuje a prší, rostlinstvem neužítujeme? Nemůžeme je angreštem a jinými křovinami užitečnými posázeti, aby pustotiny a práznoty neúrodné ubývalo? Nemohli bychom je chudému lidu ponechat, aby si na nich užitečných rostlin, stromů nasázel?

42. Nebylo by lze, slunečné plochy našich

budov, plotů všady vinou révou (rannými druhy) zužitkovati, abychom kolem bytův utěšeného zelena měli, které oči silí?

Nikde po našem království netrpme prázdných neužitečných míst, aby jako zahrada vyhlíželo, práce a obživy na všech končinách jeho bylo. Chudý lid nejlépe podporujeme, kdy mu práce a obživy poskytujeme, almužnami ho jen kazíme.

Na rozmnožení práce a užitku okazuje můj spisek: *„Jak si pomůžeme k deštům, hojné rose, chtěje sobě úrodu zemskou zvětšiti, a jak bychom se proti přivalům a povodni chrániti mohli.* V Hradci Králové a u mne na Kukleších za 30 kr. dostati ho lze.

E. Průmysl.

Práce, vědomosti, vedou ku blahosti.

43. Nezpeněžíme rolnickým průmyslem lépe své plodiny a suroviny? Je to prospěšné, kdy své suroviny do ciziny prodáváme?

44. Které rolnické stroje jsou dosud za nejlepší uznány, zkušenostmi schváleny, aby skutečně práci usnadnivše, zrychlily a zlaciněly?

45. Nelze naše topidla opravit, aby paliva ušetřeno, více tepla i rychlejšího vaření docleno bylo?

46. Nelze u nás obecnou pekárnu, prádelnu, koupele jedním palivem docíliti, prádelnu, olejnu, cukrovar, sušárnu, bělidla na účastiny (akcie) seříditi?

47. Zná někdo z vás dobrý stroj v orbě, v řemesle, jehož tu ještě nemáme? kde je k vidění? Nelzeo by jeho vzorek dostatí?

48. V čem záleží pokrok? čím se jeví? a jak máme útoky na pokrok odrážeti? Jaké nálezy se staly v naší době?

49. Kteří Čechoslované se jako strojaři, lučebníci vyznamenali? Kde žili aneb dosud žijou? Jakými věcmi národu svému a Europě posloužili? A jak si jich vážíme? a jak jim nápomocni býti máme, aby se z toho radovali, že náležejí k Českoslovanům?

F. Zdravota.

Zdraví na všecko vystačí.

50. Pečujeme náležitě o to, aby naši potomci byli zdraví, krásně rostlí, obratní, hrdinskej mysle a silní?

Jak je zdravé tělo, bude i duch čilý; neboť zdraví hlava všeho! Chorého ani zlaté lůžko netěší.

51. Nemohli bychom pro naši mládež tělo-cvičnu na naší návsi, nebo u školy pro zábavu zařídit, a jeden z nás, jsa obratným a ve světě zběhlým, nemohl by mládež v tělesné síle a obratnosti cvičiti?

To je pro náš národ a jeho zdravotu velmi důležité. Všechna sedavá řemesla, švadlenství, písáctví, mnohý průmysl ve fabrikách mrzačí nám značný díl mladého pokolení, kazíce zdraví národu.

52. Nebylo by lze letní koupání na potoku, na řece, na rybníčku, neb u obecní studně sestaviti, křovinami ho zakrýti, abychom mláď i sebe v čistotě a zdravotě zachovali?

52. Nenáleží to k blahobytu, abychom v naší obci špitálek asi se 3—4 postelmi z dobrovolných příspěvků, odkazů založili, kdeby naše onemocnělá čeleď, řemeslný lid slušnou přítulku a pohodu k ozdravení nalezali?

Mněhá rodina bývá u veliké nesnázi, kam by ochuravělou čeleď svou položila, by žádoucí pohody ku svému uzdravení nabyla. Jak potom, když nákažlivá choroba ji zachvátila, rodina přítulku pro ni nemá, a do vzdáleného domova ji dovésti nelze, aneb když ani domova nemá? — V ohledu tom my Slované velmi pokulháváme, a přece je to velký kus blahobytu. Vlachové se o svůj lid velkými, výborně zařízenými špitály postarali, a jsou pro nás příkladní. Podobně Anglický, Francouský i Německý národ výborných nemocnic pro svůj chorobný lid po krajích a městech založil. Pěkný špitál pro děti choré založil p. Dor. *Löschner* v Praze, krásný špitál seřídil † Dor. *Skuherský* na Opočně, jsouť krásnými pomníky mužů těch.

G. Pojištění proti požáru.

53. Nelze to u nás dokázati, abychom svůj majetek proti požáru, blesku, povodni pojistili? a

to vzájemnou domácí assekuracej po celém kraji, aby naše peníze, naše fondy do ciziny nešly?

Ctihodné obce ve Hradecku *Semonice, Čeruilov, Slezké Podměstí* u Hradce Králové zřídily si assekuraci domácí. Já jsem k tomu silně přemlouval, vydav spisek „*všeobecná Assekurace po krajích zařídná, výborně by orbě, průmyslu napomahala. Hradec Králové 1864.*“ Vyšel nákladem hospod. krajské jednoty pro Hradecko, která se toho chvalitebně ujímala, ale suchotou a daněmi stísněné občanstvo tak ocháblo, že to na lepší časy odloženo. Avšak zmalátnělostí svou jen sami, sebe trestáme a hubíme. Odklady jsou odpady!

Domácí Assekurace proti škodám živelným je velká podmínka blahobytu, a žádoucí, aby se jí slavný sněm, aneb všeobecný sjezd poslanců z celej svatováclavské koruny bez odkladu ujal.

54. Jistě bychom svému blahobytu nemálo prospěli, kdybychom si hasický sbor, aneb aspoň hasický pořádek sestavili?

55. Máme hasické nářadí naší obce v pořádku? — Jsme všichni na oheň v obci pozorní? Zvláště kuřáci a čeledě?

Zde zvláště upozorňuju počestné obce na malé příručné stříkačky, ježto ke škopkům přidělané, hezky daleko dostříkují, zahrady pokropují, jichto pro svou skrovnost snadno všady užívati lze. P. *Huber* je v Praze zhotovuje, a sice za 14—30 zl. Tyto stříkačky velmi schvaluju.

56. Nebylo by prospěšné, kdybychom své ctihodné učitelstvo požádali, aby mládež k pozornosti na oheň a náležitěj opatrnosti vedena byla? Co nám platná pracovitost, spořivost, když nám požáry všechno zase pohlcují? a my opět v chudobě, a bídě se ocitneme?

Zloděj aspoň kouty ostaví, a oheň i ty pobere.

H. Ozdoba obce.

Krása očím — pastva, a duši vazba.

57. Jak docílíme líbeznej čistoty v obci svéj, v městě svém, po ulicích, po dvorích a jinde, aby škaredé věci v oči nevrážely a my krásocitnými a čistotnými se osvědčili? Čistota půl zdraví!

58. Je to rádno, abychom své budovy, své stavby do sebe sráželi, by je požár lépe sežíraje, do větší chudoby nás strhoval? Jak stavěli své dědiny staří Slované?

59. Nelze u nás návsi, náměstí, ulice stromstvem a květnicemi ozdobovati, aby milého stínu a zelena na palčivých místech bylo? a oči odbleskem netrpěly? ochrany proti požárům přibylo?

60. Nelze výmoly, strže, holiny, suchopáry, rozdrásané stráně rostlinstvem (stromy, křovinami, pažitem) v okolí našem zakrýti neb odstraniti?

61. Zpozoroval-ste v jinej obci něco dobrého nebo krásného, co u nás nemáme, a co bychom v naší obci také dokázati mohli?

Jako záložny v městech našich po příkla-

dě průmyslnej obce se šířejí, přičiňme se, aby jiné užitečné a národnosti naší prospěšné věci zaváděny byly.

62. Pobyv jako voják u jiných národů, procestovav jako řemeslník cizé kraje, nemůžete nás na ledacos dobrého, užitečného upozorniti, co-ste tam viděl, pakli-šte si věci všimati uměl?

Mnozí vysloužilí vojáci, jakož i řemeslníci naši byli v cizích zemích u jiných národů, kde ledacos dobrého, pěkného v obyčejích, v hospodárstvu, v řemeslech, ve strojích, v zahradnictví a jinak zpozorovati mohli, kdyby si toho byli všímali; mohli by, vrátivše se domů, své krajany k lepšímu zbuzovati, jim o tom povídati. Ale to se sotva kde děje. Naši vojáci ničeho nevědí, ničeho si všimnouti neuměli, proto že z domova užitečných vědomostí pro samu germanisaci na školách do světa sebou nevzali, a proto neuměli na věci v cizích krajinách koukati. Naši řemeslníci, vysloužilci znají toliko národnou řeč cizými trusky šeredit, peskovat, povídávají: jaký dostali *pefěl* (rozkaz), *cimra* (světnica, sednica) jejich že byla temná, jak chodili na *execetrplac* (cvičiště vojanské), na *houboch* (hlavná stráž), pak jak se *execetrovali* (cvičili ve zbrani) na *konku* (chodbě), jak *krumfotr* (hlídač, posluhovač nemocných) přišel do *štrofu* atd. Náš voják, stav se desátníkem, strážmistrem a j., pošetile myslí, že musí býti Němcem a křičeti himmlsokrment, a svou národní řeč potvořit, svůj

národ a původ tupit a hanět. Tak germanisace u nás tulpasů, odrodilců a zrádců nadělala.

63. Jak bychom si v našem okolí nebeskej vody nachytali, aby naše rosy hojnější byly, a my více vláhy měli? (Viz můj spis o dešti a rose. Hradec Králové 1865.)

64. Nelze u nás žebrotu, která národ náš hanobí, v citu otupuje, odstraniti? a více citu pro čestnost a pracovitost probouzeti?

Zvláště mládeži žebrotu zhnusujme. Žebravým dětem almužny nedávajme, aby tím k žebrotě zbuzovány nebyly. Juho-Slovan žebrotu tak za hanebnou pokládá, žeby raděj zhynul, nežli by žebrol.

65. Jak překazíme polný, lesný, zahradný pych (Frevel), zlodějstvo, aby lenoši, darebáci, práce se štítíce, na cizé mozoly se nespolehali, a rodiny nezarmucovali?

Zřídme pro ně v každém kraji *pracovnu* s dobrou poučkou. Tak zvaný postrk (der Schub), pohánění z obce do obce k ničemu nevedlo a nepovede. Je to ztratěný čas, marná síla, vyhozené od obcí peníze. Vše to obětováno na *pracovny krajské*, výborně by na sběr působilo, pracovitosti by přibylo, a tím by zas kus majetku a blahobytu přirostlo.

I. Naše nez doby.

Ctnost a pěknost je milá společnost.

66. Čím to, že proletarstvo (chudina) se v obci zmahá? a jak útoku tomu na blahobyt

náš odporovati nutno? Jak odstraníme příčinu toho, aby účinek přestal?

67. Jaká toho příčina, že tolik lajdáků a mladého lidu k práci schopného se potuluje? Nebylo by lze ji odstraniti, a pracovitost u nás pomnožiti?

Jen vědomostě, práce a spořivost nás nešťastnej chudoby a mdloby sprostějí, k moci a blahobytu dovedou. Mladých lenivců a lajdáků u nás živověci netrpme. Neodkladně sestavujme krajské *pracovny* pro lenivý darebácký lid, a jisté poučky v nich výpomocnými učiteli zavedme. Okresná zastupitelstva jednoho kraje pozvete se do krajského města na poradu, a pevně tomu chtějte, aby pracovna krajská brzo znikla. Zlořád lajdácký se u nás zmahá, tak to nemůže zůstati, chceme-li jakéhosi blahobytu docílit.

68. Proč Němci jsou dle pověsti v práci vytrvalejší, řádnější, svědomitější, spolehlivější? a proč naši dělníci a dělnice to nejsou? u nich třeba stálého dohledu, jinak by více stáli nežli pracovali. Srovnává se to s poctivostí a hodností?

Chceš-li, aby tě lidé ctíli, okazuj se ctnostmi svými ctihodným, byt by tě osud majetkem byl nepodělil. Dělaje vše na oko, nešídíš svět, ale sám sebe. Poctivost a hodnost je přece každému milá ctnost, a způsobí tobě radostné potěšení, že tě do práce hledati budou. Nezpyšni jako pošetilec, neutrácej, ale šetři.

69. K čemu my v naší obci muziku celou

noc míváme, aby naše chasa druhý den k ničemu nebyla? Majíce samosprávu v ruce, nemůžeme to tak zaříditi, aby hned po požehnání o 4 hodinách muzika se začala a v 10 hodin v noci se skončila? —

Duch nespustne, mravy neutrpějí, síly se k práci takto zachovají. Radost má býti oživující a nikoli unavující, životomorná! Naše muziky do bílého rána je zlořád, pročez má odstraněn býti.

70. Proč si náš lid malého výdělku nevší- má, čas maře, semotam se klátí, lajdá, za žebrotu se nestydí? — A když hodně vydělává, proč svůj výdělek nerozumně rozhazuje, na dni nouze a choroby nemysle? Kdo šetří, má za tři!

71. Staří Čechové a Moravané znamenitou ctnost měli, že *slovo dané* svatě plnili, byť by se nesnáze jako hory v cestu stavěly; ale to věděti třeba, že slovo hned rukou dáním lehkomyšlně nedali, a zlaté hory neslibovali; proč nynější Čechové a Moravané slovo své dané neplní, svou hodnost a ráznost v šanc dávajíce?

72. Nemohla by každá obec svou pamětnou knihu (pamětnicu) míti?

Každá větší obec měla by si pěknou pamětnou knihu (pamětnicu) založiti, na škole nebo u představenstva ji chovati, pisáka k ní z hodných občanů zvoliti. Tato pamětnica obsahuj v sobě všechny dějiny obce, příhody a nehody; všickni šlechetní občané, kteří obci, škole, špitálu a jinako národu dobročinili; vý-

borní chasníci, opatrné služby buďte pro paměť a příklad do ní pochvalně zapsáni, a každý rok v kostele a shromážděnej obci slavně předčítáni. Taková kronika obce výborně by působila, kdyby hospodářská rada pod ochranu ji vzala. Proč takové obecné kroniky v našich obcích nezavádíme? Proč v nich nezapisujeme všeliké příhody našeho národa? Jenom chtějme, pevně chtějme, a bude to!

73. Jaká toho příčina, že mnozí lidičky u nás, tak špatně o sobě myslíce, k sobě důvěry nemají, řkouce: *co juž Čecháček nebo Moravčik vyvede, to je už to poslední!* —

Není u nás zmalátnělost tato dělaná? — Kdo ji v nás zaštěpil? Proč nemluvíme: „*Nic tak velkého a šlechetného není, co by Čechoslovan nedokázal!*“ — Věčší ničemnoty není, nežli kdy sám sebou člověk opovrhne, a národ svůj opouští!

74. Máme si všimati zdrojův a mužů, kteří slovem, spisy národ svůj k rozumu vedou, k osvětě a uvědomilosti obětavě zbuzují? — Nezáleží povšimnutí v tom, abychom dělné národovce postavili tam, kde by více působiti mohli? Když hubaře, pletichaře, obojetníky, ctižádostivce do předu stavíme, a dělné národovce v pozadí necháváme, čeho tím docílíme?

75. Nebylo by vám lze tu neb onu zámožnou ale bezdětnou rodinu v naší obci k tomu nakloniti, by na zvelebení školy, obecněj kněhárny, špitálu, na ozdobení obce, na založení spořitelny,

na vydání užitečného spisu, na fundaci pro studenta, pro učenika, který by se u výborného muže řemeslu učil atd., *pole* nebo *peníze* v poslední vůli odkázala? — Nechtěl byste ji k tomu povzbuditi, aby to ještě za svého živobytu provedla, i účinku své blahomyslnosti se dožila? — Zkušenost nám to radí, pravíc: záleží-li tobě na něčem, jdi sám, pakli ne, pošli jiného! —

Mnohá zámožná dobromyslná rodina bezdětná zanikla v národě; její majetek rozchmátán zmizel, poně žádnéj památky po sobě v obci a národě nezanechala. Obratme i na to svou pozornost, chceme-li svému národu i jeho rodinám v ohledu tom prospěti.

76. Nelze v naší obci, nebo v naší farnosti kollaturnou spořitelnu seříditi?

Mrtvé sumičky peněz, semotam ukryté, scházely by se jako včely do oulu, velký a dělný kapitál skládajíce. A to je důležité v národném hospodárstvu; neboť po dědinách (vsech) lid dělný potřebuje dobročinných ústavů, aby ku spořivosti nabádán, od kořalečného moru, od nestřídmosti, marnotratnosti odváděn byl. Záložny jsoutě dobré ústavy pro řemeslný, obchodný lid, který peníze ročně kolikráte obrací; ale pro rolnictvo, které toliko jednou za rok klidí, hodějí se spořitelny. Nevědomost našeho lidu sílu kapitálu v komorách svých umrtvuje, orbě, práci, průmyslu rolnickému peníze odvrací, semotam je zastrkávaje. Tejto špatnej finančnosti bylo by výborně obec-

nou spořitelnou pomoženo. Kdo se o tom čehosi více dočísti žádá, jak by kollaturné spořitelny zaříditi a zachovati lzelo, okazuje můj *zvláštní spisek* o tom, již r. 1861 v Hradci Králové vydaný, jeho název zní:

„Spořitelny po farských kollaturách orbě, řemeslu ze svízelu pomohou.“

Bohužel, knížky se po národě rozběhly, ale nikdo se návrhu toho ani z velebn. duchovenstva, ani úřadnictva, ani z vážného panstva, ani z rolnického průmyslnictva, ani z rolnictva neujal, aby všeliké dobročinnění národu a obecnému blahobytu průběhu a rozvoje u nás nabývalo. Kdo rád sedí, málo ujde.

Konečná ale srdečná upomínka.

Kojím se nadějou, že semotam ušlechtilejší občané v Čechoslavsku, pohodlnost, lenost odloživše, do svého soběctví také obec, národ pojavše, budou se snad spolkovati, aby se k životu národnému vzájemně křísíce, bavili, o svůj blahobyt sami se obětavě starali. Semotam se mezi Čechoslovany dělní občané k zábavě 2—3kráté za týden scházejí, noviny, hospodářské časopisy, knihy předčítat si dávají, o dějinách, o náleziích, o pokroku v hospodárstvu rozmlouvají, aby se vzájemně poučovali, temné věci si vysvětlujouce. Nikdo nás v pravdě nezvrátí, že ne pohodlností, leností, lakomým soběctvím, ale dělností, snahou obětavou k blahobytu, moci a k živej národuosti se dopracujeme, že si nás pak řádně všimati

a sobě vážiti budou. Dříve se musíme sami ctíti, a činem to dokázati, chceme-li ctěni býti.

Avšak scházejíce se do zábavných porad, do besed, ku přátelskému hovoru, ustanovte si pravidlem:

1. *Slovo dané že vám svatě*, jak na to číslo 71. zpomíná; nemohouce slovu dostáti, nedávajte ho. Moudře u nás říkáváme: *Měj slovo za slovo, zlaté hory neslibuj*. Neb tak se jen sami klamáte a hanebně podvádíte, hřšně sobě škodíce. Soused druhému sousedu svatě něco připoví, že mu udělá, ten se na to spolehaje, něco na základě slova toho staví, a slovo davší ve přípovědi svej mu couvne, a on potom v rozpaku a škodě vázne. Tak jen pošetilí chlapiči nebo mizerové jednají. Tuto národnou ctnost starodávnou, *slovu danému dostáti*, bedlivě mezi sebou obnovujme, a dobře se nám povede. Ctěme svou vůli činem.

2. Jsouce na svých besedách, zábavných poradách v hospodě, přidržujte se střídmosti a spořivosti, nikda více než 2—3 *žejdlíky* dobrého piva nepijte, *tabáku tam po špatném zvyku nekuřte* — když je někdo sámoten, nechat se tabákem opíjí, ve společnosti mu toho netřeba — a jen do 9té, najdéle do 9 $\frac{1}{2}$ hodiny večernej pohromadě besedujouce, se bavte. Jak doba pravidlem ustanovená došla, nic vás v pevnej vůli *domů jiti* nezvra-
cuj, tak sobě úctu a vážnost u svojat doma

zachováte. Prohřešíte-li se, nectíce svou vůli, proti pravidlu tomu, které vašemu zdraví, domácímu pořádku, vaší kapse velmi prospěje, dožijete se kletby, sváru u svojetě, že vám nebudou říkat *vlastenci* ale *chlastenci*, *zpropadení besedníci*, *noční tuláci*, ženstvo na vás zanevrouc, bude vám doma mrzutou zpívati a variace na ni dělati. Pakli že na jedné straně sobě a něco národu svému prospíváte, zase to na druhé straně rušíte, kazíte, ženstvo vám i národnosti své přáti nebude, poně(vadž) ho ze zábavy své po soběcku vyvrhujouce, klopocení mu množíte, život otrpčujete, zdraví, peníze mrháte, hospodárstvo své zanedbáváte. Zajmete místo svého ženstva, doma k samotaření a ke klopocení zakletého, jistě by vám to po rozumu nebylo, kdybyste na svá práva malá, na svá břemena veliká pomýšleli. Co by se tobě nelíbilo, nečín jinému. Jak si pravidla toho nevšímnete, sami sobě nesnáze a překážky v dobrou uděláte, neboť ženstvo, druhá polovina národa, bude vám odporovati, a na budící se národnost žehratí.

3. Lépe sobě a národnosti prospějete, když aspoň jednou za týden na př. v neděli svoje matky, manželky, sestry a jiné příbuznice do své zábavy, do svého družstva velmi zdvořile zavedete. Tak by se naše ženstvo na všem dobrém účastnilo, bavilo, pro svoji domácnost sílilo, tužilo, což by jistotně na bla-

hobyt národový, na uvědomění národa našeho zdárně působilo.

Národovci, jakožto uvědomělí údové národa, mají býti lidomilými, ctnostnými, ba příkladnými občany, aby vážení jsouce, hodně mnoho dobra v národě svém způsobiti mohli. Myt jsme silně zabředli nedbalostí minulých věků, a jen pevnou vůlej, a výbornými ctnostmi dostaneme se na vrch. Co tuto praveno, v krátkosti vám předkládám pořekadly těmito:

Čiň, čebo litovati tobě netřeba.

Lépe vodu pítí v radosti, nežli med v žalosti.

Střídmost u hojnosti poznáváme, ne v nouzi.

Malá čest, velký-li kdo piják, jedlík jest.

Kdo chová svého, nebude žádostiv cizého.

Peníz, který uspoříš, je tak dobrý, jak ten, který vyděláš.

Čas práci, zábavám svá doba.

Kde láska, tu i Bůh; kde závist, tu zlý duch.

Ten nežil, po kom pěkná pamět nezůstala.

Kdo podal prvou myšlenku ku měšťanské besedě v Praze?

(Krátká vysvětlivka.)

Pravdu sobě mluvme — přátelé budme.

Vydavatel spisku tohoto byl prvý, který k tomu zbuzoval, aby měšťanská beseda (resource)